

MAAHANTUOTUJEN ELINTARVIKKEIDEN PAKKAUSMERKINNÖISSÄ HAVAITTIIN HUOMAUTETTAVAA

1. Yleistä

Tampereen kaupungin elintarvikevalvonta tarkasti myymälöissä maahantuotujen elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä kevättalvella 2004. Maahantuotujen elintarvikkeiden määrä myymälöissä on kasvanut viime vuosina ja odotettavissa on edelleen niiden lisääntymistä johtuen EU:n laajenemisesta. Tarkastuksilla haluttiin kartoittaa kuinka paljon maahantuotujen elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä on huomautettavaa. Myymälät ja tarkasteltavat elintarvikkeet valittiin satunnaisesti.

Pakkausmerkintöjä tarkastettiin 14 myymälässä yhteensä 45 elintarvikkeesta. Tarkastettuja elintarvikkeita olivat erilaiset kastikkeet ja mausteseokset (16 kpl), maitopohjaiset tuotteet (14 kpl), lihavalmisteet (9 kpl) ja muut tuotteet (6 kpl). Elintarvikkeet olivat peräisin joko kolmansista maista tai EU:n alueelta. Pakkausmerkinnöistä tarkastettiin löytyykö pakolliset pakkausmerkinnät ja ovatko merkinnät määräysten mukaisia.

2. Tulokset

Kielimääräysten toteutuminen

Jokaisessa pakkauksessa tulee olla suomenkieliset pakkausmerkinnät. Suomenkielen lisäksi pakkausmerkinnät tulee merkitä ruotsin-, norjan tai tanskan kielellä.

Kaikista tarkastelluista pakkauksista löytyi suomenkielisiä pakkausmerkintöjä. Kuitenkaan kaikkia pakollisista merkinnöistä ei ollut merkitty suomenkielellä. Ruotsinkieliset merkinnät oli merkitty 38 (84 %) pakkaukseen. Ruotsinkieliset merkinnät oli merkitty 78 %:iin maitopohjaisista tuotteista, 81 %:iin kastikkeista ja mausteseoksista ja 83 %:iin muista tuotteista sekä 100%:iin lihavalmisteista.

Elintarvikkeen nimi

Elintarvikkeen nimen tulee olla elintarviketta kuvaava ja siitä tulee ilmetä elintarvikkeen käyttötarkoitus tai valmistustapa. Nimenä voi olla myös lainsäädännössä säädetty nimi. Elintarvikkeen nimeä ei tule sekoittaa kaupalliseen tuotenimeen tai tavaramerkkiin.

Elintarvikkeen nimi löytyi 41 (91 %) pakkauksesta. Parhaiten nimi oli merkitty maitopohjaisissa tuotteissa (100 %) ja lihavalmisteissa (89 %). Vähiten oikein merkittyjä nimiä oli kastike- ja mausteseoksissa (81 %).

Ainesosaluettelo

Ainesosaluettelossa ilmoitetaan elintarvikkeen valmistus- ja lisäaineet painon mukaan alenevassa järjestyksessä. Ainesosaluettelossa tulee ilmoittaa yliherkkyyttä aiheuttavat aineosat (myös useasta elintarvikkeesta koostetusta valmistusaineesta). Ainesosan määrä tulee ilmoittaa ainakin, jos sitä korostetaan elintarvikkeen nimessä tai muutoin pakkauksessa esim. kuvalla. Suolapitoisuus pitää ilmoittaa painoprosentteina elintarvikkeesta mm. kastikkeista, mausteseoksista ja lihavalmisteista.

Ainesosaluettelo löytyi 43 (96 %) pakkauksessa. Valmistusaineina oli ilmoitettu jonkin verran ainesosia, joista ei saanut käsitystä, mistä valmistusaineesta on kysymys. Kolmen lisäaineen merkintä oli virheellinen.

Yliherkkyyttä aiheuttavia ainesosia oli ilmoitettu, mutta koska reseptivalvontaa ei tässä yhteydessä voitu tehdä, ei voida varmuudella sanoa, olivatko kaikki yliherkkyyttä aiheuttavat ainesosat ilmoitettu.

Ainesosan määrän ilmoittamisessa ei todettu puutteita. Suolan määrä olisi pitänyt ilmoittaa 27 pakkauksessa. Se oli ilmoittamatta 13 (44 %) pakkauksessa.

Sisällön määrä

Sisällön määrä ilmoitetaan pakkaushetken mukaan. Se on ilmoitettava Suomessa yleisesti käytetyin painoyksiköin. Kun kiinteää elintarviketta myydään suola-, mauste-, sokeri- tai muussa vastaavassa liemessä, on kokonaissisällön yhteydessä ilmoitettava kiinteän elintarvikkeen valutettu paino.

Sisällön määrä oli ilmoitettu 43 pakkauksessa (96 %).

Päiväysmerkintä

Elintarvikkeen pakkauksessa on ilmoitettava sen vähimmäissäilyvyysaika. Mikrobiologisesti helposti pilaantuvan elintarvikkeen pakkauksessa on ilmoitettava vähimmäissäilyvyysajan sijasta viimeinen käyttöajankohta.

Päiväysmerkintä oli ilmoitettu oikein 41 (91 %) pakkauksessa.

Elinkeinonharjoittajan nimi ja osoite sekä terveysmerkintä

Elintarvikkeen pakkaukseen on merkittävä valmistajan, pakkaajan tai Suomessa toimivan myyjän nimi, toiminimi tai aputoiminimi ja osoite. Jos pakkauksessa ilmoitettu elinkeinonharjoittaja ei ole tuotteen valmistaja, on syytä täydentää nimeä tätä koskevalla maininnalla, jottei merkintä johda ostajaa harhaan. Osoitteena pitää ilmoittaa katuosoite, postilokero tai muu osoite sillä tarkkuudella, että yritykselle tuleva posti löytää perille.

Eläimistä saataviin elintarvikkeisiin on tehtävä terveystai tunnistemerkintä, joka kertoo elintarvikkeen valmistavan laitoksen tunnistetiedot (laitosnumero) .

Elinkeinonharjoittajan nimessä ja osoitteessa oli eniten huomautettavaa. Elinkeinonharjoittajan nimi oli ilmoitettu 35 (78 %) pakkauksessa ja osoitetiedot löytyivät 34 (76 %) pakkauksesta. Nimi ja osoitetiedoissa oli puutteita kaikissa tarkastelluissa tuoteryhmissä. Osassa pakkauksissa tiedot olivat epäselvästi merkitty eikä niiden eteen ollut laitettu suomenkielellä mainintaa, onko kyse valmistajasta vai maahantuojasta tms.

Terveysmerkintä oli kaikissa eläimistä peräisin olevien elintarvikkeiden pakkauksissa.

Säilytysohje

Elintarvikkeen pakkaukseen tulee merkitä säilytysohje tarvittaessa. Merkintä vaaditaan silloin, kun tuotteen säilyminen ilmoitettuun ajankohtaan edellyttää huoneenlämpötilasta poikkeavaa lämpötilaa tai muutoin erityisiä säilytysolosuhteita tai on mahdollista, että ostaja ei tiedä, miten tuotetta pitää säilyttää.

Säilytysohje oli merkitty 31 pakkaukseen. Viidestä sellaisesta pakkauksesta, joissa säilyvyysmerkintä on pakollinen, puuttui merkintä tai sitä ei oltu merkitty suomenkielellä. Näistä kolme oli lihavalmisteita ja kaksi maitopohjaisia tuotteita.

Alkuperämerkintä

Alkuperämaa tai –alue on ilmoitettava elintarvikkeen pakkauksessa, jos sen puuttuminen voi johtaa ostajaa harhaan. Se ilmaisee, mistä maasta tai alueelta elintarvike on peräisin elikä missä tuote on valmistettu tai tuotettu.

Alkuperämaa oli merkitty 25 pakkaukseen.

Käyttöohje

Elintarvikkeen pakkaukseen tulee laittaa käyttöohje tarvittaessa. Merkintä vaaditaan silloin, kun käyttöohjeen puuttuminen saattaa aiheuttaa terveydellistä tai taloudellista vaaraa tai jos on olemassa mahdollisuus, että tuotetta käytetään muuten virheellisesti.

Käyttöohje oli merkitty 23 tuotteen pakkaukseen. Kahdesta sellaisesta pakkauksesta, joissa ko. merkintä on pakollinen, puuttui merkintä. Nämä tuotteet olivat kastikeaineita.

Muut merkinnät

Pakasteasetuksen mukaan pakasteena myytävän elintarvikkeen pakkausmerkintöihin tulee merkitä pakollisten pakkausmerkintöjen lisäksi sana pakastettu tai pakaste sekä vähimmäissäilyvyysajan lisäksi aika, jonka ostaja voi pakastetta säilyttää, ja säilytysohje, josta selviää säilytyslämpötila tai vaadittava kylmäkaluste.

Lisäksi pakkauksessa tulee olla merkintä ”ei saa jäädyttää uudelleen sulatuksen jälkeen” tai muu vastaavan sisältöinen merkintä.

Pakkausmerkintöjä tarkastettiin neljästä pakasteena myytävästä tuotteesta. Näissä yhdessä ei ollut ilmoitettu kaikkia pakasteasetuksen edellyttämiä merkintöjä.

3. Tulosten arviointi

Tulokset osoittavat, että maahantuotujen elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä on jonkin verran puutteita. Positiivista oli se, että ainakin osa pakollisista pakkausmerkinnöistä oli tehty suomenkielellä kaikkiin tuotteisiin. Usein merkinnät olivat kuitenkin niin pienellä kirjasinkoolla ja muun kielisten merkintöjen seassa, että niitä oli vaikea havaita. Pakkausmerkinnät tulee olla helposti havaittavia, riittävän isokokoisin kirjaimin tehtyjä, helposti luettavia ja ymmärrettäviä. Ensisijainen pakkausmerkintöjen merkintävastuu on sillä elinkeinonharjoittajalla, joka ensimmäiseksi toimittaa tuotteen markkinoille

Tarkastuksilla tehtiin huomio, että myymälähenkilökunnalla ei ole riittävästi tietoa siitä, mitä merkintöjä pakkauksissa tulee olla. Myymälöiden tulisi varmistaa pakkausmerkintöjen oikeellisuus ja riittävyys omavalvontaansa liittyen. Vastaanottotarkastuksissa ei kuitenkaan ole työntekijöiden mukaan aikaa tarkastaa pakkausmerkintöjä. Myymälöiden tulisikin varmistua elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä ennen kuin päätetään niiden ottamisesta tuotevalikoimaan.